

2. Эванс Дж., Берман Б. Маркетинг. Сокр. пер. с англ. Авт. предисл. и науч. ред. А.А. Горячев. – М.: Экономика, 1990. – 350 с.
3. Герасимчук В.Г. Маркетинг: теория и практика. Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1994. – 327 с.
4. Податковий кодекс України. – К.: Вісник Міндоходів України, 2014. №2–3. – 430 с.
5. Сучасний тлумачний словник української мови: 50000 слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубічинського. – Х.: ВД «ШКО-ЛА», 2006. – 832 с.

6. Малюк Б.І., Бобров О.Б., Красножон М.Д. Надкористування у країнах Європи і Америки: Довідникове видання. – К.: Географіка, 2003. – 197 с.: іл. 90. – Бібліогр: с. 196–197.
7. Рудько Г., Курило М., Радованов С. Геолого–економічна оцінка родовищ корисних копалин. – К.: АДЕФ, Україна, 2011. – 211 с.
8. Рудько Г.І., Литвинюк С.Ф., Ловінюков В.І. Геолого–економічна оцінка вугільних родовищ України / Мінеральні ресурси України. – 2012 – №3. – С. 23–28.

УДК 657.6

Д.О. ПИЛЬНОВ,

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,

Київська державна академія водного транспорту ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного

Підвищення якості аудиторських послуг як запорука успішного розвитку аудиту в Україні

Розглянуто основні періоди становлення та розвитку аудиторської діяльності в Україні. Вивчено нормативне регулювання незалежного аудиту. Проаналізовано організацію управління аудиторською діяльністю в Україні. Здійснено порівняльний аналіз щодо вимог до претендентів на звання аудитора, які застосовуються у провідних європейських країнах. Досліджено порядок атестації та сертифікації аудиторів та запропоновано шляхи підвищення контролю якості аудиторських послуг.

Ключові слова: аудит, аудитор, аудиторська діяльність, зовнішній аудит, атестація та сертифікація аудиторів.

Д.А. ПЫЛЬНОВ,

к.э.н., доцент кафедры учета и аудита,

Киевская государственная академия водного транспорта им. гетмана Петра Конашевича-Сагайдачного

Повышение качества аудиторских услуг как залог успешного развития аудита в Украине

Рассмотрены основные периоды становления и развития аудиторской деятельности в Украине. Изучено нормативное регулирование независимого аудита. Проанализирована организация управления аудиторской деятельностью в Украине. Осуществлен сравнительный анализ относительно требований к претендентам на звание аудитора, которые применяются в ведущих европейских странах. Исследован порядок аттестации и сертификации аудиторов и предложены пути повышения контроля качества аудиторских услуг.

Ключевые слова: аудит, аудитор, аудиторская деятельность, внешний аудит, аттестация и сертификация аудиторов.

D.O. PYLNOV,

candidate of sciences (economics), associate professor of the accounting and auditing

Department in Kyiv State Maritime Academy after Hetman Petro Konashevich-Sahaydachnyi

Improvement of the audit services quality as a ticket to successful audit development in Ukraine

The paper considers the main periods of the Ukrainian audit activity establishment and development. Statutory regulation of the independent audit is explored. Organization of the audit activity management in Ukraine is analyzed. The paper presents the comparative analysis per requirements (which are applied in the leading European countries) to the contender to the title of the auditor. Audit assessment and certification procedure is explored. The paper also suggests ways of the improvement of the audit services quality.

Keywords: audit, auditor, audit activity, external audit, assessment and certification of auditors.

Постановка проблеми. У сфері аудиторської діяльності найважливішим сьогодні є пошук відповіді на запитання «яким чином можна покращити якість надання аудиторських послуг в Україні?» Багато вітчизняних науковців, які займаються вивченням цієї проблеми, пропонують різні шляхи для її вирішення. Але практично всі пропозиції зводяться на рівень контролю за аудитором в сегменті надання якісних аудиторських послуг.

На нашу думку, для того, щоб запобігти подальшому низькому рівню надання аудиторських послуг, доцільно запровадити більш жорсткі вимоги до претендентів на звання

незалежних аудиторів. Проведений нами аналіз підготовки аудиторських кадрів в європейських країнах показав, що саме високі вимоги до претендентів і обов'язкове подальше підвищення рівня кваліфікації, що здійснюється кожного року з моменту отримання сертифікату аудитора, може значно сприяти вирішенню даної проблеми в майбутньому.

Недостатня наукова розробленість вказаної проблеми і низький рівень оцінювання кандидатів на здобуття статусу незалежного аудитора, відсутність впровадження сучасних методик оцінювання та контролю за аудитором підтверджує актуальність теми дослідження.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблеми та шляхи удосконалення якості аудиторських послуг розглядали у своїх працях такі вітчизняні вчені: В.І. Драч, О.А. Кузуб, Н.С. Шамілова.

Цій тематиці присвячували свої праці такі відомі зарубіжні науковці, як Е. Аренс, Дж.Л. Лоббек, Дж.К. Робертсон. Серед сучасних вчених доцільно виділити таких як І.М. Гноева, В.П. Коваленко, Н.І. Комарницька [4], І.О. Компанієць, Н.М. Проскуріна [7], О.Ю. Редько [6] та інші. Більшість дослідників наголошують на низькій якості надання аудиторських послуг і неефективному здійсненні контролю з боку вищих органів.

Методологічну базу та практичні аспекти сертифікації аудиторських кадрів висвітлювали у своїх працях такі вітчизняні й зарубіжні вчені: В.П. Бондар [10], В.В. Галасюк, С.В. Івахненко, С.І. Прилипко [9] та інші.

Питання підвищення рівня надання аудиторських послуг розглядали М.Т. Білуха, Г.М. Давидова, Н.І. Дорош, С.Я. Зубілевич, В.В. Немченко, І.І. Пилипенко, В.С. Рудницький, Б.Ф. Усач та інші. Однак з погляду якості атестації та сертифікації аудиторських кадрів наукових робіт в Україні та країнах ближнього зарубіжжя бракує.

Метою статті є дослідження і вдосконалення системи атестації та сертифікації аудиторів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Процес переходу до ринкової економіки в Україні зумовив не реформування, а повну зміну моделей розвитку як в бухгалтерському, так і в контрольно-ревізійному секторі, де було сформовано нові відносини в цілому. Однією з таких моделей є незалежний фінансовий контроль, який ще називають незалежним аудитом або ініціативним аудитом.

Офіційно розвиток аудиту в Україні розпочався з прийняттям 22 квітня 1993 року Закону України «Про аудиторську діяльність», створенням Аудиторської палати України та Спілки аудиторів України. Однак у той час аудит не отримав широкого розповсюдження в Україні. Обов'язковий аудит був проведений в Україні з 1994 по 1995 рік усіма суб'єктами підприємницької діяльності, і це певною мірою вплинуло на адаптацію аудиту в Україні. А в 1996 році проведення обов'язкового аудиту було відмінено на більшості суб'єктів господарювання. Але, незважаючи на це, аудит стає важливим елементом інфраструктури ринкової економіки.

На сьогодні в Україні зареєстровано близько двох тисяч сертифікованих аудиторів, які надають послуги у складі аудиторських фірм.

Розвиток аудиторської діяльності в Україні умовно можна поділити на чотири періоди, які представлено на рис. 1.

Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.93 аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил згідно з вимогами користувачів.

Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність» організацію управління аудитом в Україні очолює Аудиторська палата України (АПУ).

Аудиторська палата України є незалежним самостійним органом, створеним з метою сприяння розвитку, вдосконалення та уніфікації аудиторської справи в Україні.

АПУ функціонує на засадах самоврядування, є юридичною особою, яка діє як неприбуткова організація. Формується Аудиторська палата України на паритетних засадах шляхом делегування до її складу десяти аудиторів та десяти представників державних органів. Загальна кількість членів Аудиторської палати України становить 20 осіб.

Термін повноваження членів АПУ становить п'ять років. При цьому одна й та ж особа не може бути делегована більш ніж два строки підряд. Члени АПУ, крім голови, виконують свої обов'язки на громадських засадах.

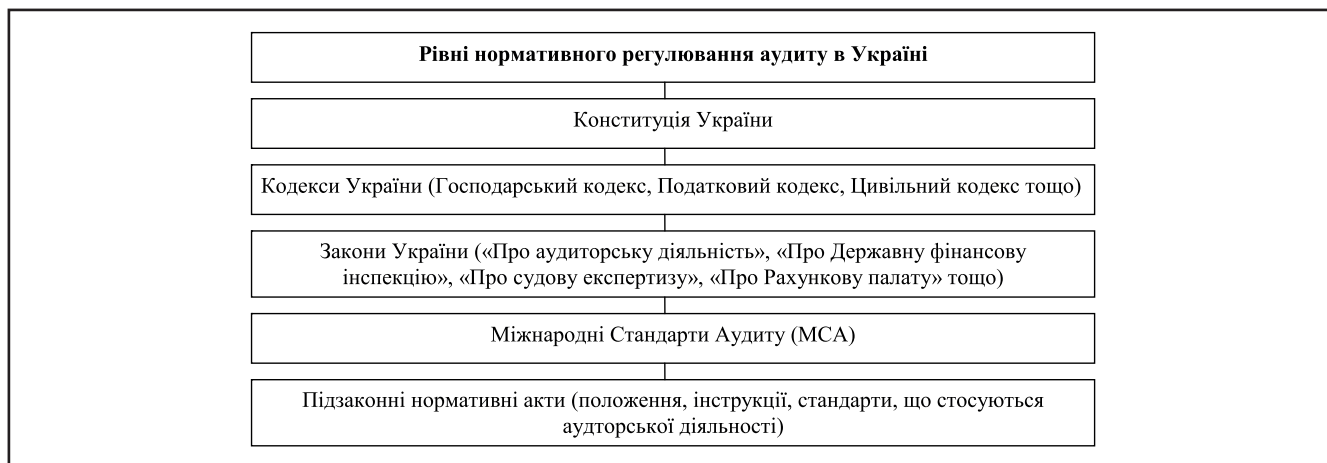
Регламентация аудиторської діяльності здійснюється на основі великої кількості нормативно-правових актів, серед яких кодекси, закони, стандарти, інструкції, положення тощо. На підставі комплексного аналізу законодавчої бази аудиту можна виділити рівні нормативного регулювання аудиту в Україні, які наведені на рис. 2.

Професійні організації аудиторів сприяють підвищенню професійного рівня аудиторів, захищають соціальні та професійні права аудиторів, вносять пропозиції щодо подальшого вдосконалення аудиторської діяльності, виконують інші повноваження, передбачені їхніми статутами і положеннями.

На початку розвитку аудиторської діяльності в Україні було створено Спілку аудиторів України (САУ). У своїй діяльності САУ керується статутом, прийнятим з'їздом аудиторів України 14.02.92. САУ має територіальні відділення у всіх облас-

Рисунок 1. Періоди розвитку аудиторської діяльності в Україні

Рисунок 2. Рівні нормативного регулювання аудиту в Україні

тях України. У складі САУ функціонують комісії з питань аудиторської етики, освіти та підвищення кваліфікації аудиторів, з національних стандартів аудиту, правова комісія тощо. Основними напрямками діяльності Спілки аудиторів України є:

- науково-методичне забезпечення аудиту;
- навчання і підвищення кваліфікації діючих аудиторів;
- регулювання ринку аудиту;
- сприяння поінформованості аудиторів;
- інтеграція у світове співтовариство.

У червні 1996 року на першому з'їзді бухгалтерів та аудиторів України було створено Федерацію професійних бухгалтерів та аудиторів України. ФПБАУ є громадською професійною саморегулюючою некомерційною організацією, створеною з метою відстоювання інтересів представників бухгалтерської та аудиторської професій. Основна діяльність ФПБАУ спрямована на підвищення рівня професіоналізму фахівців-обліковців, поліпшення їх іміджу в суспільстві та покращення якості послуг, що надаються ними. ФПБАУ є єдиною організацією в Україні, яка представляє професію бухгалтера і аудитора на міжнародному рівні: є членом Міжнародної федерації бухгалтерів, засновником та членом Євразійської ради сертифікованих бухгалтерів та аудиторів. ФПБАУ має угоди про співпрацю з багатьма професійними організаціями Європи.

Аудитором в Україні може бути фізична особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність для здійснення аудиторської діяльності. Сертифікація аудиторів – це визначення кваліфікаційної придатності на заняття аудиторською діяльністю. В Україні сертифікація аудиторів здійснюється Аудиторською палатою [1].

Умови та порядок сертифікації аудиторів у нашій країні регламентуються «Положенням про сертифікацію аудиторів», затвердженим рішенням АПУ від 31.05.2007 № 178/6.

Право на отримання сертифіката мають фізичні особи, які здобули вищу економічну або юридичну освіту (не нижче освітнього рівня спеціаліста або магістра), документ на здобуття якої визнається в Україні; отримали певні знання з аудиту, бухгалтерського обліку, фінансів, економіки, господарського права тощо; мають досвід роботи не менше трьох років підряд на посадах бухгалтера, фінансиста, економіста, ревізора, юриста, асистента чи помічника аудитора, а також успішно склали кваліфікаційний іспит. Аудитором не може бути фізична особа, яка має судимість за корисливі злочини [2].

Сертифікат аудитора – це офіційний документ, який засвідчує рівень професійних знань і надає право громадянину України на здійснення аудиту. Існують сертифікати таких видів:

- сертифікат серії А, який надає право здійснення аудиту підприємств і господарських товариств;
- сертифікат серії В, який надає право здійснення аудиту банків;
- сертифікат серії АВ, який надає право здійснення аудиту банків, підприємств і господарських товариств.

Програма складається з тестів і ситуаційних завдань. Особи, які набрали 70 і більше балів за результатами тестів, допускаються до вирішення ситуаційних завдань. Для успішного складання кваліфікаційного іспиту необхідно отримати за результатами вирішення ситуаційних завдань 60 балів і більше [11].

Термін чинності сертифіката не може перевищувати п'ять років. Продовження дії сертифікату здійснюється за підсумками контрольного тестування за фахом у порядку, встановленому Аудиторською палатою України.

Проведення зовнішнього контролю на даний час у нашій країні більш зосереджене на документальному оформленні, а не на якості наданих послуг. Слід зазначити, що в іноземних країнах саме зовнішній контроль за якістю наданих послуг підвищує та стимулює професійний ріст працівників фірм. Ефективним є також прослуховування думки клієнтів, які можуть сформулювати свої відгуки про надані послуги певними аудиторами.

Для підвищення контролю якості аудиторських послуг доцільно:

- контролювати дотримання аудиторами професійних стандартів, чинних законодавчих і нормативних вимог та стандартів аудиту, положень Кодексу професійної етики;
- налагодити постійний та систематичний контроль за якістю наданих аудиторських послуг серед сертифікованих фахівців;
- запозичувати досвід в європейських країнах у сегменті якості надання аудиторських послуг.

Найголовнішим важелем підвищення якості аудиторських послуг є професійний контроль за якістю аудиторських перевірок, який здійснюється через Комітет з контролю за аудиторською діяльністю, створений як структурний підрозділ при Аудиторській палаті України. В більшості країн Євросоюзу вже запроваджена і діє система контролю якості, де використовуються такі прогресивні методології забезпечення якості як: перевірка «пієр» і моніторинг. Перевірка «пієр» – це

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

діяльність практикуючих аудиторів «пієрів», залучених до виконання перевірки на місцях. Коли професійний або контролюючий орган з постійним персоналом співробітників керує системою забезпечення якості і здійснює перевірки забезпечення якості, то в цих випадках йдеться про моніторинг.

Права, обов'язки та відповідальність аудиторів і аудиторських фірм визначаються нормами Закону України «Про аудиторську діяльність», Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Кодексу про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та інших нормативно-правових документів.

Аудитори під час здійснення аудиторської діяльності мають право:

- самостійно визначати форми і методи проведення аудиту та інших аудиторських послуг, користуючись нормами чинного законодавства і стандартів аудиту, відповідно до умов договору на проведення аудиту;
- отримувати необхідні для перевірки документи, які можуть бути як у замовника аудиту, так і у третіх осіб;
- отримувати необхідні пояснення від керівництва та працівників підприємства, що перевіряється, в усній чи письмовій формі;
- здійснювати перевірку наявності майна, грошових коштів, цінностей самостійно та вимагати від керівництва суб'єкта господарювання проведення контрольних оглядів, замірів, визначення якості продукції, щодо яких здійснюється перевірка документів;
- залучати на договірних засадах до участі в перевірці фахівців різного профілю.

Обов'язки аудиторів:

- в аудиторській діяльності керуватися виключно нормами чинного законодавства і дотримуватись його вимог;
- належним чином проводити аудит та надавати аудиторські послуги;
- повідомляти власників, уповноважених ними осіб, замовників про встановлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;
- зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту, не розголошувати відомості, які є комерційною таємницею, не використовувати ці відомості у своїх інтересах чи інтересах третіх осіб;
- нести відповідальність перед замовником за порушення умов договору на проведення аудиту;
- обмежувати свою діяльність наданням аудиторських послуг та іншими видами робіт, що мають безпосереднє відношення до аудиторської діяльності;
- своєчасно подавати до Аудиторської палати України звіт про свою аудиторську діяльність [5].

За порушення норм Закону України «Про аудиторську діяльність», стандартів аудиту, затверджених АПУ, норм професійної етики аудиторів, рішень АПУ, які регулюють аудиторську діяльність, до аудиторів (аудиторських фірм) рішенням АПУ згідно із чинним законодавством можуть бути застосовані такі стягнення:

- попередження;
- зупинення чинності сертифіката на строк до одного року;
- анулювання сертифіката;

– виключення з Реєстру аудиторських фірм та аудиторів.

У сучасних реаліях більшість аудиторських фірм створює свої служби контролю за якістю наданих послуг, але ефективність такого контролю залежить лише від керівництва фірм.

Нами пропонується для підвищення рівня надання аудиторських послуг перш за все підвищити рівень безпосередньо аудитованої особи. Для цього необхідно, щоб аудиторські кадри, які починають займатися аудиторською діяльністю, мали більш високий професійний рівень.

Найпростішим способом являється впровадження обов'язкової методики підвищення професійного рівня незалежного аудитора, шляхом проходження ним обов'язкових щорічних програм підвищення рівня кваліфікації, а саме (семінари, конференції, тренінги) не менше 100 годин на рік. Не менш корисним був би обмін досвідом з аудиторами інших країн, які на сьогодні мають більш високий як теоретичний, так і практичний рівень підготовки.

Крім цього, важливим завданням є посилення вимог до системи атестації та сертифікації аудиторів. На сьогодні, як було зазначено раніше, щоб отримати сертифікат аудитора, необхідно лише мати вищу освіту, три роки стажу та здати кваліфікаційний іспит, який складається з тестової частини та ситуаційних завдань. Тобто у нашій країні абсолютно реально стати аудитором у 22 роки. Для порівняння: щоб стати аудитором у провідних європейських країнах необхідно крім обов'язкової вищої освіти відповідати таким вимогам:

- у Німеччині претендент повинен мати шестирічну практичну діяльність в економічній галузі (при цьому не менше чотирьох років брати участь у виконанні тих або інших контрольних функцій, як виняток допускаються до іспиту кандидати, які мають неповну вищу освіту, але мають не менш ніж 10-річний стаж аудитора-асистента чи іншого працівника в аудиторському товаристві);
- у Франції стаж роботи претендента має бути не менше 15 років на підприємстві, достатній обсяг знань у галузі фінансів, бухгалтерського обліку та права, що визначаються Міністерством юстиції;
- у Швеції – необхідна обов'язкова практична підготовка протягом не менше п'яти років, яка протягом трьох років відповідала б вимогам аналогічної підготовки до іспиту аудитора, а протягом інших двох років проходила б під керівництвом уповноваженого аудитора і включала в себе кваліфікована участь у проведенні аудиту на підприємствах, які з причини своїх розмірів (чи з іншої причини) представляють труднощі для перевірки;
- у Норвегії досвід практичної роботи претендента повинен бути не менш ніж 10 років та отримані знання з питань обліку, внутрішнього контролю, державного контролю, податкової системи, фінансів та юриспруденції.

Крім всього вищезазначеного, претендентам необхідно скласти досить складні кваліфікаційні іспити, а в деяких країнах навіть написати наукову роботу за спеціальністю. Для прикладу:

- у Німеччині допущені до іспиту надають письмову наукову роботу за фахом виконану вдома, далі виконуються три письмові роботи в присутності екзаменаторів, і тільки після цього претендент може розраховувати на проходження усної частини кваліфікаційного іспиту;

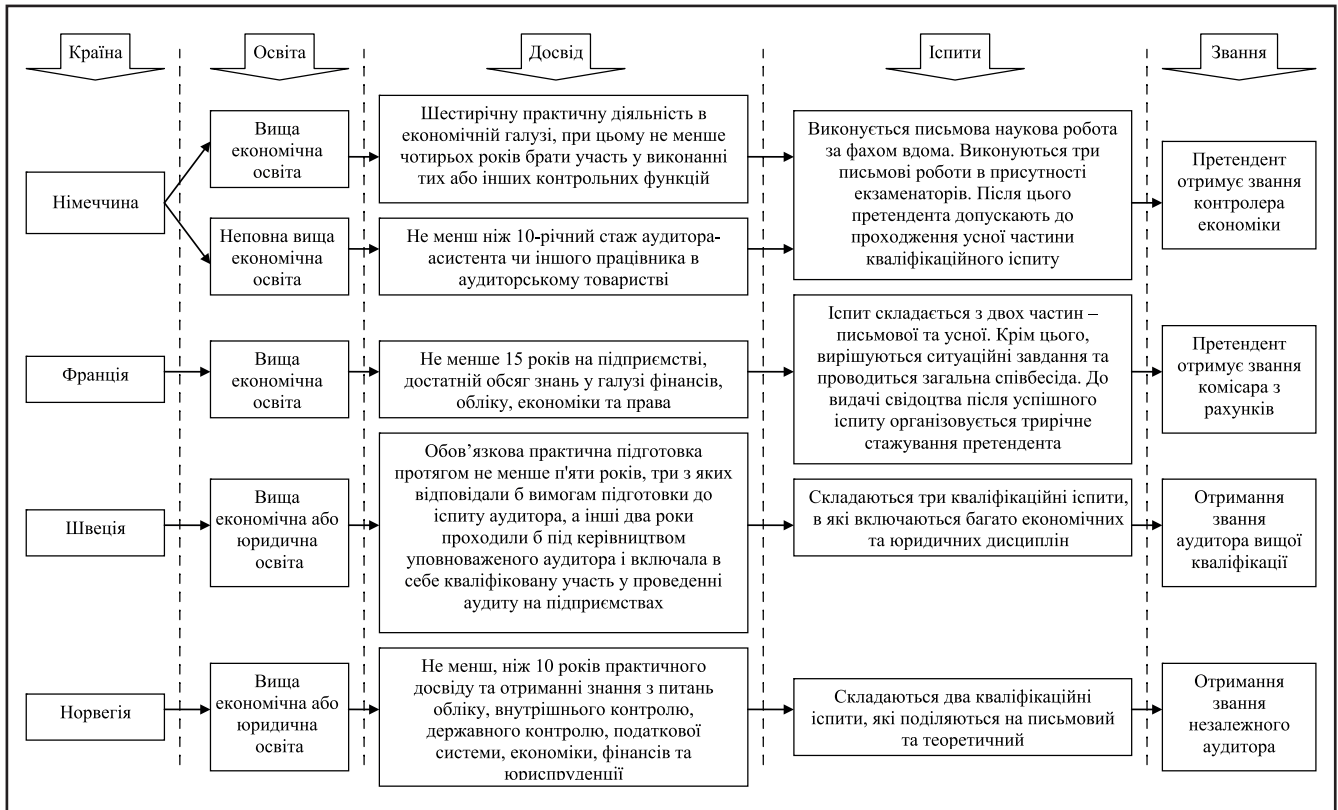

Рисунок 3. Вимоги до претендентів на звання сертифікованих аудиторів у країнах ЄС

– у Франції іспит складається з двох частин – письмової та усної. У ході письмового іспиту претендент відповідає на питання, які стосуються таких розділів: окремі випадки аудиту, правознавство, оподаткування, місія комісара по рахунках, методика і техніка аудиту, виконання часткових місій та особливості аудиту, організація контрольної експертизи, бухгалтерські дисципліни, фінансові дисципліни. На усному іспиті проводиться опитування з правознавства, бухгалтерського обліку, фінансів та оподаткування, виконується завдання з коментування тексту, вирішуються ситуаційні завдання та проводиться загальна співбесіда. До видачі свідоцтва після успішного іспиту організується трирічне стажування претендента;

– у Швеції для отримання звання аудитора вищої кваліфікації необхідно скласти три іспити, в які включаються такі предмети: аудит бухгалтерської звітності та звіту про діяльність з управління; аналіз бухгалтерської звітності; зовнішня звітність; звітність по підприємству; внутрішня звітність та економічне управління; внутрішній аудит і контроль; норми для методів оцінки статей балансу і розрахунку статей за результатами; правові та професійні норми для встановленої законом аудиторської перевірки і для тих, хто здійснює таку перевірку; право у сфері діяльності компаній; законодавство про банкрутство і неспроможність, а також злочини проти власності; податкове право; цивільне і торгове право; вчення про організацію та національна економіка; математика і статистика; основні принципи фінансування;

– у Норвегії сертифікат незалежного аудитора видається після успішно складених двох іспитів: письмового та теоретичного. Іспити включають в себе такі предмети: бухгалтерський облік та фінансова звітність, податкова система, право, фінанси, статистика, інформатика.

Вимоги до претендентів на звання сертифікованих аудиторів у країнах ЄС систематизовано на рис. 3.

Таким чином, проведене нами дослідження дозволило визначити основні проблемами розвитку аудиторської діяльності в Україні. Серед яких: недостатня кількість методичних розробок з аудиторського контролю; брак належного досвіду аудиторської діяльності; відсутність типових форм документів; недостатня кількість кваліфікованих аудиторів, а тому неосвоєний ринок аудиторських послуг. Порівняльний аналіз підготовки аудиторських кадрів в європейських країнах показав, що для вирішення важливої проблеми, а саме – покращення якості надання аудиторських послуг в Україні, доцільно було б, перш за все, почати з вдосконалення та підвищення вимог до претендентів на отримання звання сертифікованого аудитора. Такий підхід дозволить підвищити рівень кваліфікації та професійних знань у незалежних аудиторів, що безсумнівно вирішить багато проблем у подальшій практичній аудиторській діяльності.

Висновки

На сучасний розвиток аудиту в Україні значною мірою впливають такі чинники як зниження рівня економічного розвитку та платоспроможності підприємств – потенційних замовників аудиторських послуг; бурхливий розвиток внутрішньогосподарського контролю – потенційного конкурента незалежних аудиторських компаній; низька якість аудиторських послуг у порівнянні з європейськими країнами.

Для посилення контролю якості аудиторських послуг необхідно підвищувати рівень кваліфікації незалежних аудиторів.

Перспективи подальших досліджень варто спрямувати на удосконалення моделі сертифікації аудиторських кадрів

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

та розробки обов'язкової програми для подальшої щорічної атестації існуючих незалежних аудиторів.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-портал Аудиторської палати України. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/informatsiya-pro-stan-auditorskoji-diyalnosti-v-ukrajini>
2. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.93 №3125-XII. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3125-12>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-IV [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Комарницька Н.І. Контроль якості аудиторських послуг: вітчизняний та зарубіжний досвід. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/21_15/203_Kom.pdf
5. Компанієць І.О., Гноева І.М. Контроль якості аудиторських послуг в Україні. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2011_3/NV-2011-V3_65.pdf
6. Редько О.Ю. Якість аудиторських послуг: філософія та міфологія / О.Ю. Редько // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – №1. – С. 46–54.
7. Проскуріна Н.М., Коваленко В.П. Якість аудиторських послуг в Україні: реалії та перспективи. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/PORTAL/soc_gum/Ech/2010_9-10/11_Proskurina.pdf
8. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року / Пер. з англ. О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.І. Юрківська, С.О. Куліков. – К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2006. – 1152 с.
9. Прилипка С.І. Шляхи вдосконалення сертифікації аудиторів в Україні / С.І. Прилипка // Аудитор України. – 2012. – №3. – С. 18–21.
10. Бондар В.П. Управління якістю та якість в аудиті: шляхи удосконалення / С.І. Прилипка // Аудитор України. – 2012. – №7. – С. 11–25.
11. Програма підготовки до складання кваліфікаційного іспиту для одержання сертифіката аудитора України, затв. рішенням Аудиторської палати України від 29.09.2011 №239/8 [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/sertifikatsiya>

УДК 330.341:65.016

Н.Г. БЕНИК,
ст. викладач кафедри економічної теорії,
Київська академія водного транспорту ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного,
І.О. ОДЛИЖУК,
студентка магістратури денної форми навчання,
Київська академія водного транспорту ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного

Етапи рівня впливу зовнішнього середовища на ефективність діяльності підприємств

У статті наведена характеристика розвитку ринкової економіки та визначено етапи рівня впливу зовнішнього середовища на ефективність діяльності підприємств, що дозволяє визначити, на якому етапі знаходиться Україна на шляху ринкових перетворень, та прогнозувати подальший розвиток ринкових відносин у країні, а також орієнтуватися підприємствам у сучасних умовах господарювання, вчасно реагувати на вимоги середовища і проводити відповідну корекцію своєї стратегії.

Ключові слова: ринкова економіка, зовнішнє середовище, підприємницька діяльність, виробництво, ресурси, продукція.

Н.Г. БЕНИК,
старший преподаватель кафедры экономической теории,
Киевская государственная академия водного транспорта им. гетмана Петра Конашевича-Сагайдачного,
И.О. ОДЛИЖУК,
студентка магистратуры дневной формы обучения,
Киевская государственная академия водного транспорта им. гетмана Петра Конашевича-Сагайдачного

Етапы уровня влияния внешней среды на эффективность деятельности предприятий

В статье приведена характеристика развития рыночной экономики и определены этапы уровня влияния внешней среды на эффективность деятельности предприятий, что позволяет определить, на каком этапе находится Украина на пути рыночных преобразований, и прогнозировать дальнейшее развитие рыночных отношений в стране, а также ориентироваться предприятиям в современных условиях хозяйствования, вовремя реагировать на требования среды и проводить соответствующую коррекцию своей стратегии.

Ключевые слова: рыночная экономика, внешняя среда, предпринимательская деятельность, производство, ресурсы, продукция.

N.H. BENYK,
Assistant Professor Department of economic theory
Kyiv State Maritime Academy named after hetman Petro Konashevich – Sahaydachniy
I.O. ODLYZHUK,
Master Student Full-time studies Kyiv State Maritime Academy named after hetman Petro Konashevich – Sahaydachniy

Stages of level of environmental impact on enterprises efficiency

The main features of the stages of development of the market economy and the stages of level of environmental impact on the performance of enterprises are described at the paper. It helps to determine at what stage is Ukraine towards market